

A Pécsi Tudományegyetem Fizika Doktori Iskola
Minősegbiztosítási Terve

Pécs, 2009.

Ez a dokumentum a Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Karán működő Fizika Doktori Iskola (a továbbiakban FizDI) minőségbiztosítási rendszerét írja le. A rendszer összhangban van a Kari és Egyetemi Minőségbiztosítási Rendszerrel.

1. A doktori iskola küldetése

Általában minden doktori iskola küldetése abban áll, hogy legkülönbözőbb tudományterületek leendő kutatóit és oktatóit kinevelje és felkészítse a társadalom által elvárt feladatok kiemelkedő színvonalú ellátására. A feladat tehát a vezető oktatók és kutatók új generációjának, a tudományos elit utánpótlásának biztosítása. Ennek megfelelően a tervezett doktori iskola küldetése az alábbi küldetésnyilatkozatban fogalmazható meg:

A tervezett Doktori Iskola küldetése: fizikus alkalmazott- és alapkutatók képzése, akik képesek magas színvonalú kutató-fejlesztő munkát végezni a világ vezető egyetemein, kutatóintézteiben és fejlesztési központjaiban.

A tervezett Doktori Iskola kiemelt céljai között szerepel az is, hogy a nemzetközi tapasztalatokkal rendelkező vezető kutatók egy része számára munkahelyet biztosítson kutatásaik folytatásához, hogy tapasztalataikat a doktorjelöltekkel megoszthassák, valamint ennek kapcsán megvalósuljon az Európai Unió kutatóképző hálózataiba történő integráció is. Mindezek együttesen jelentik a tudásalapú társadalom egyik alappilléreinek, a tudományos elit társadalmi és gazdasági igényeknek megfelelő, folyamatosan magas színvonalú képzését és ennek biztosítását.

A tervezett doktori iskola minőségbiztosítás szempontjából igyekszik integrálódni a Pécsi Tudományegyetem, és általában a magyarországi és európai egyetemek kialakulóban lévő és bevált minőségbiztosítási rendszereihez. Ennek érdekében nyitott kíván lenni minden olyan rendszer bevezetésére, amely összeegyeztethető az iskola céljaival.

A fizika területén a tudományos teljesítmény mérése alapvetően a publikációs és hivatkozási adatokra épülő szcientometriai módszerekkel történik. Ezért úgy gondoljuk, ezen szempontok mindenkorai figyelése, dokumentálása és a legszélesebb nyilvánosság előtt tartása garantálja a képzés színvonalát, és biztosítja a folyamatos minőségkövetést és -javítást.

2. Elvárások

A Doktori Iskola minőségbiztosítási rendszerének alapjául az MSZ EN ISO 9001:2001 szabvány előírásai és az ISO 9004:2000 elveinek alkalmazása szolgál. Az ezekben megfogalmazott kritériumok és szempontok szerint a minőségfejlesztésben érintetteknek különböző szempontjai és elvárásai fogalmazódnak meg.

A doktoranduszok elvárhatják, hogy tanulásukhoz és kutatásaikhoz maximális támogatást kapjanak. Így az infrastrukturális feltételek mellett korszerű, megfelelő tematikájú és színvonalú kurzusokat és konzultációkat kell számukra biztosítani.

Az oktatók és kutatók elvárhatják, hogy a doktoranduszok lehetőségeikhez mérten maximálisan törekedjenek a kitűzött kutatási célok megvalósítására, valamint a Doktori Iskola keretei közt folyó kutatások aktív részesei legyenek.

A társadalom elvárása, hogy a Doktori Iskola mint tudományos műhely a világ élvonalába kerüljön, és az innen kikerülő szakemberek a legmagasabb színvonalú munkakörben is megállják a helyüket.

3. Folyamatos ellenőrzés

A folyamatos ellenőrzés a mérhető és dokumentálható paraméterek rögzítésén és azoknak nyilvános közzétételén keresztül valósul meg.

A Doktori Iskola éves rendszerességgel megjelenő önértékelése és a Fizika Doktori Iskola Tanácsának minőségfigyeléssel, értékeléssel kapcsolatos határozatai és az ezekhez kapcsolódó dokumentumok is nyilvánosan hozzáférhetők a Természettudományi Kar és a Pécsi Tudományegyetem minőségbiztosítási rendszerének megfelelően, annak részeként.

Ezek az információk a Doktori Iskola honlapján szintén hozzáférhetők, biztosítva ezzel a társadalom részéről elvárható legszélesebb körű nyilvánosságot.

Ezen kívül fontos a végzett doktoranduszok további sorsának követése is. Ennek érdekében a kialakítandó, egységes egyetemi minőségbiztosítási rendszer részeként a végzett doktoranduszokkal kapcsolatos adatokat is folyamatosan frissíteni szükséges.

A fenti adatok gyűjtését a Doktori Iskola Működési szabályzata alapján a Fizika Doktori Iskola Tanácsa felügyeli, azért felelősséget vállal.

4. A dokumentált adatok és az elvárások kapcsolata

A szcientometriai mutatók alapvetően jellemzik a Doktori Iskola fő funkcióinak működését, így azok folyamatos nyomon követése az egyik garancia és minőségi kritérium a küldetési nyilatkozatban és a 2 fejezetben leírt teljesüléséhez. A szcientometriai adatokat más kutatóhelyek adataival összevethető formában kell és célszerű megadni, ami a tudományterület sajátosságainak megfelelően minimálisan a következő adatokat jelenti:

- A doktoranduszok bibliográfiája, hivatkozásszámmal, impakt faktorokkal.
- A megvédett doktori disszertációkkal kapcsolatos, a törvényi szabályozásnak megfelelően nyilvánosságra hozható adatok.
- A doktori kurzusok tematikája a PTE Természettudományi Karán alkalmazott minőségbiztosítási rendszerrel megegyezően.
- A folyó kutatások, és az abban részt vevő vezető kutatók és doktoranduszok

Mindezek mellett szükséges a következő szempontok folyamatos figyelése.

- Megfelelő-e a rendelkezésre álló infrastruktúra a célok eléréséhez?
- A doktoranduszok kellő szakmai irányítással rendelkeznek-e?
- A végzett doktoranduszok sikeresen helyezkedtek-e el színvonalas kutatóhelyeken?

Ezen kérdések kvantitatív vizsgálata szempontjából a jelenlegi és doktoranduszok körében évente, a végzett doktoranduszok körében a végzést követő három év múlva kérdőíves vizsgálatot kell végezni. Az aktív doktoranduszok esetén a kérdőíven az aktív hallgatóknak rövid indoklással ötfokozatú skálán kell osztályozniuk a következőket:

- a témavezetői irányítás mértéke és minősége,
- a rendelkezésre álló infrastruktúra minősége,
- a kurzuskínálat megfelelősége,
- a tanulmányi adminisztráció minősége.

A végzett doktoranduszok esetén a végzés óta elnyert ösztöndíjakat, tudományos teljesítményt, és a PhD-nak a pályafutásra való impaktját kell vizsgálni. A mért adatokat tárolni kell, és a korábbi adatokkal összevetett elemzését évente el kell végezni, és egy döntéstámogatást célzó dokumentumban a FizDI Tanácsa elé kell tární.

Kevésbé mérhetőek, de átgondolhatóak a következő szempontok:

- A kurzusok megfelelnek-e a mindenkori legkorszerűbb ismereteknek?
- Megfelelően történt-e a felvett hallgatók kiválasztása?

Mindezen szempontok átgondolása, valamint ennek tükrében a szükséges fejlesztési javaslatok kidolgozása, a kapcsolódó döntések meghozatala, valamint mindezen állásfoglalások és határozatok formájában történő nyilvánosságra hozatala és érvényesítése a Fizika Doktori Iskola Tanácsának feladata és felelőssége. Ennek részleteit és az egyes feladatköröket a Működési Szabályzat részletesen szabályozza.

5. A Doktori Iskola minőségirányításának folyamatai

A Doktori Iskola minőségirányítási rendszerének alapelve, hogy nem csupán a végtermék, azaz a kiadott doktori fokozatok, hanem az egész képzési, kutatási és doktori fokozatszerzési folyamat kerül minőségi, megfelelési vizsgálat alá, esik át folyamatos ellenőrzésen. Ezek a folyamatok a következők:

A doktori fokozat elnyerése szerint: felvételi, képzési és fokozatszerzési folyamat.

A nyomonkövethetőség céljából: hallgatónkénti (egyedi) adatrögzítés a felvételi jegyzőkönyvekben, a leckekönyvekben, a törzskönyvekben, és elektronikus formában az egyetemen alkalmazott tanulmányi rendszerben (ETR), a doktori szigorlatok, a munkahelyi és a nyilvános vita jegyzőkönyveiben, továbbá feljegyzések (jegyzőkönyvek) készítése a testületi üléseken, és a levelek iktatása, másolatainak irattározása.

Módszeres és dokumentált folyamatok (auditok): az elvárások teljesülésének ellenőrzése, az esetleges hiányosságok, hibák megállapítása és a helyesbítés, illetve a megelőzés érdekében, az iskolán belüli és fölötti vezetők és testületek, valamint az erre jogosult külső szervek által elvégzett ellenőrzések.

A minőségirányítás meghatározó része a minőségbiztosítás, amely az oktatómunkában a képzési tevékenységekre, azok megfelelőségére és minőséget garantáló képességére összpontosít, és magában foglalja mindazt, ami befolyásolhatja a kibocsátott doktori oklevél minőségét. Alapvető cél a képzés és fokozatszerzés minőségének megőrzése illetve fejlesztése. A minőségbiztosítás alapkövetelményeit a doktori iskolára a következők szerint érvényesítjük:

- előre megtervezett, írásos képzési és kutatási tervek, testületi munkatervek és utasítások alapján kell dolgozni,
- ellenőrzéseket kell végezni a képzés előtt, alatt és után,
- mindent folyamatosan és visszakereshetően dokumentálni kell.

A minőségbiztosítási folyamat egyes lépései, – és így a doktori fokozat odaítélése is – a minőségellenőrzésen nyugszanak, hiszen a rendszer csak a megfelelő ellenőrzésekkel válik teljessé. A minőségirányításért és -ellenőrzésért a képzési és fokozatszerzési eljárás során hatáskörrel rendelkező, illetékes és felelős személyeket és testületeket a 1 táblázat foglalja össze.

Irányítás	Folyamat		Ellenőrzés
	Oktatás	Kutatás	
témavezetők	képzési terv	kutatási terv	FizDI Tanácsa
programvezetők és a FizDI titkára	tantárgyi képzés és ellenőrzés	irodalmazás, kutatás, eredményértékelés	FizDI vezetője
témavezetők és a szervezeti egységek vezetői	önnálló szakmai továbbképzés + oktatómunka	publikálás, megjelenés konferenciákon	FizDI vezetője, programvezetők
FizDI vezetője	Fokozatszerzésre bocsátás		FizDI Tanácsa
FizDI vezetője és a FizDIT	doktori szigorlat		Kari DHB
témavezetők és a szervezeti egységek vezetői	értekezés és munkahelyi vita		FizDI vezetője
FizDI vezetője, Kari DHB	nyilvános vita		Kari DHB, Egyetemi DHB
Egyetemi DHB elnöke	fokozat odaítélése		Egyetemi DHB, rektor

1. táblázat. A tervezett Doktori Iskola minőségirányítási és ellenőrzési rendszere a képzési és fokozatszerzési folyamat során.